

SUOMEN KIELI MAAILMAN KIELTEN JOUKOSSA

—
ANNELI PAJUNEN

VIRKAANASTUJAISESITELMÄ
TAMPEREEN YLIOPISTOSSA
22. TOUKOKUUTA 2002

Maallikon käsitys kielestä ja erityisesti omasta äidinkielestään poikkeaa yleensä asiantuntijan, lingvistin, näkemyksistä (mikä on sinänsä luonnollista). Kieli on kuitenkin kaikille yhteinen ja välttämätön kommunikaation ja oppimisen väline, ja siten kieltä koskevien käsitysten rooli arkielämässä on toinen kuin vaikkapa tähtitieteen tai ydinfysiikan oikean tuntemuksen: maallikonkin kielikäsitteillä on merkitystä. Ne vaikuttavat esimerkiksi siihen, miten kieltä (myös äidinkieltä) opiskellaan ja opetetaan. Ne pyrkivät vaikuttamaan myös siihen, miten kieltä — ja taas erityisesti äidin kieltä — tutkitaan. Siten asiantuntijallekin on tärkeää, että maallikon kielikäsitteet olisivat suurin piirtein oikeita ja järkeviä.

Maallikon kielikäsitteet yleensä suhteuttavat kieltä enemmän tai vähemmän selvästi toisiinsa, esimerkiksi juuri suomen kieltä maailman muihin kieliin. Siksi on

syytä arvioida näitä käsityksiä käyttäen arviointiperusteena kielitypologiaa eli tietoa maailman kielten samanlaisista tai erilaisista ominaisuuksista. Maallikko näyttää kuitenkin kieliäjäattelussään tukeutuvan enemmän niin sanottuihin kielellisiin myytteihin kuin faktoihin. Myös media toistaa näitä myyttejä. Tarkastelen esitelmässäni paitsi yleisiä ja erityisesti suomea koskevia kielellisiä myyttejä myös niiden typologista pitävyyttä. Hahmottelen ensin yleisesti myyttejä kielten vaikeudesta, primitiivisyydestä, eksoottisuudesta ja keskinäisestä paremmuudesta, annan muutaman erityisesti suomea koskevan esimerkin ja siirryn siten yksityiskohtaisemmin myyttiin suomen kielen vaikeudesta.

KIELIMYYTTEJÄ

Väite kielen vaikeudesta voi periaatteessa viitata sanastoon. Silloin voidaan tarkoittaa esimerkiksi monille kielille yhteisten kulttuurisanojen vähäisyyttä jossain yksittäiskielessä. Käytännössä kuitenkin vaikeudel-

▷

la viitataan ensisijaisesti yksittäiskielen rakenteelliseen monimutkaisuuteen ja aivan erityisesti taivutusjärjestelmän luonteeseen. Latinan taivutusparadigmat muodostavat ilmeisesti jonkinlaisen mallin, johon vertaamalla muita kieliä luonnehditaan helpoiksi tai vaikeiksi; lienee kuitenkin selvää, että latinan rooli mallikielenä on historiallinen sattuma.

Väite kielen primitiivisyydestä tarkoittaa yleensä jonkin yksittäiskielen sanaston tai kieliopin yksinkertaisuutta verrattuna muihin kieliin. Joitain tämäntyyppisiä eroja voidaan kielten välillä todeta. Esimerkiksi eräissä Uuden-Guinean kielissä verbejä on vain muutamia kymmeniä ja toisaalta eräistä irokeesikielistä puuttuvat alisteiset lauserakenteet. Vastaaventyypisiin kompleksisuuseroihin viitataan esitelmässäni myös myöhemmin. Paikkaansa sitä vastoin ei pidä se, että niin sanottujen primitiivisten kulttuurien kielet olisivat kauttaaltaan rakenteellisesti yksinkertaisia tai että niillä ei pystyttäisi ilmaisemaan abstrakteja käsitteitä. Asianomaiset käsitteet näet voidaan nimetä heti kun kulttuurissa syntyy tarve niiden nimeämiseen.

Väite kielen eksoottisuudesta tarkoittaa, että kieli *x* olisi jollakin tavalla erikoinen, poikkeuksellinen, vieras, kaukainen ja edelleen alkeellinen, kehittymätön, historian tms. Käytännössä eksoottinen yleensä tarkoittaa yhtä kuin ei-indoeurooppalainen eli tämänkin käsitteen käytön perustana on historiallinen sattuma. Esimerkiksi amerikkalaisille suomen kieli saattaa olla esimerkiksi eksoottisesta kielestä. Jos kuitenkin esimerkiksi Kaukoidän vanhojen kulttuurien kieliä kutsutaan eksoottisiksi, väite koetaan loukkaukseksi; eksoottisuuteen nimittäin liittyy pejoratiivinen varaus. Tämä on suomalaistenkin syytä huomata (ja unohtaa perusteeton mielikuva suomen kielen poikkeuksellisuudesta).

Väite kielen paremmuudesta tarkoittaa

yleensä, että jokin yksittäiskieli olisi korkeammalla tasolla, kehittyneempi, sopivampi korkeakulttuuriseen ilmaisuun kuin muut vertailtavina olevat kielet. Taas on ongelmana kielen ja kulttuurin sekaantumisen.

Näiden yleisten kielimytologisten käsitysten rinnalla elää useita, juuri suomen kieltä koskevia myyttisiä tai lähes myyttisiä käsityksiä, joita suomalaiset ja myös suomen kieltä tutkivat tapaavat toistella. Näiden käsitysten kyseenalaisuus paljastuu, kun suomen kielen ominaisuuksia suhteutetaan maailman muihin kieliin. Juuri kielitypologia osoittaa monet suomalaisten helmit käsitkset suomen kielen erikoisominaisuuksista lähinnä uskomustasoisiksi. — Kirjallisuudessakin nämä käsitykset edelleen elävät, ja olen kuluvana talvena törmännyt niihin useasti muun muassa suomen kielen pro gradu -töissä.

Annan kuusi esimerkkiä tällaisista uskomuksista ja kommentoin niitä lyhyesti; palaan sitten erittelemään yksityiskohtaisemmin myyttiä suomen kielen vaikeudesta. Seuraavissa kuudessa esimerkissä suomea on pidetty — nykyisen typologisen tiedon valossa perusteettomasti — jossain mielessä erikoisena tai ainutlaatuisena kielenä:

Ensimmäinen oletettu suomen erikoisominaisuus: On oletettu, että suomessa puhevirta on poikkeuksellisen helppo jakaa sanoihin, toisin sanoen ensimmäiselle tavulle sijoittuva sanapaino erottaisi sanat toisistaan. Tosiasiassa, kuten professori Kari Suomi on osoittanut, sanarajan hahmottaminen ei suomessa ole sen helpompaa kuin muissakaan kielissä.

Toinen erikoisominaisuus: Suomen sanajärjestystä on pidetty vapaana. Väite pätee eräillä kieliopin osa-alueilla, toisilla sanojen järjestys on täysin määräinen. Lisäksi pragmaattiselta kannalta sanajärjestys ei suomessa ole vapaa vaan ilmaisee teks-

tuaalisia painotuksia, esimerkiksi informaation tuttuutta ja toisaalta uutuutta. Toisaalta niin sanottu kriittinen tekstintutkimus on yrittänyt väittää, että suomessa asiointilat täytyy aina kielentää tekijän näkökulmasta siten, että asioiden kielentämisyjärjestys ei olisikaan enää sidoksissa tutun ja uuden informaation vaihteluun vaan teoista vastuullisuuteen. Väite on kuitenkin enemmän pooleminen (suomi ei ylipäätään koodaa vastuullisuutta) kuin faktoihin perustuva. Ja jos tämä on kriittistä tutkimusta, niin täysin avoimeksi jää, ketä tai mitä tässä ollaan — ilman faktojen tukea — kritisoimassa.

Kolmas erikoisominaisuus: Suomessa ei olisi varsinaista sanaluokkajakoa, toisin sanoen voitaisiin erottaa vain sisältösanat (kuten sana *talo*) ja muotosanat (kuten konjunktiot *ja*, *tai*). Sisältösanojen sisäinen eroteltavuus nomineihin ja verbeihin on tämän käsityksen mukaan heikompi kuin useimmissa muissa kielissä. Erityisesti nominien alaluokittelu substantiiveihin ja adjektiiveihin olisi suomessa mahdotonta. Todellisuudessa suomen sanaluokkajako ei perusteiltaan juurikaan eroa esimerkiksi indoeurooppalaisten kielten sanaluokkajaosta.

Neljäs erikoisominaisuus: Suomessa ei olisi passiivia, millä tarkoitetaan lähinnä sitä, että suomessa ei ole englannin kielen tapaista passiivia. Totean lyhyesti, että suomen kielessä on useita passiivityyppejä ja ominaisuuksiltaan ne vastaavat maailman muiden kielten vastaavia passiivityyppejä.

Viides erikoisominaisuus: Suomessa sanojen johtamista, erityisesti kausatiivien muodostusta, on pidetty poikkeuksellisen rajoittamattomana. Siten meillä esimerkiksi olisi lähes mielivaltaisen pitkiä kausatiiviketjuja tyyliin *vaaleta : vaalentaa : vaalennuttaa : vaalennututtaa* jne. Ja tässä suhteessa suomi olisi taas poikkeuksellinen kieli maailmassa. Tosiasiasa kausatiivien muodostus noudattaa samoja kaavoja kuin

maailman muissa kielissä ja kausatiivien produktiivisuus on vain hieman yli keskitason.

Kuudes erikoisominaisuus: Viimeisenä mainitsen väitteen, jonka mukaan suomen kieli johtaisi ajattelemaan suomalaisesti. Esimerkiksi suomen paikallissijajärjestelmä koodaisi jotenkin poikkeuksellisesti niin sanottua dynaamista maailmanhahmottamisen tapaa. — Maailman kielissä jossakin olemista ja liikettä jonnekin tai jostakin koodataan verbillä, verbin määreellä tai molemmilla samanaikaisesti. Näiden koodaustapojen muodostamaa moninaista taustaa vasten ei ole mahdollista löytää suomesta sellaista koodausjärjestelmää, joka erottelisi sen muiden kielten vastaavia järjestelmiä »dynaamisemmaksi». Ja yleensäkin yksittäiskielen tapa koodata informaatiota ei estä kyseisen kielen puhujia tekemästä kaikenlaisia havaintoja; kieli voi tosin hidastaa tai nopeuttaa joidenkin erojen havaitsemista.

MYTTI SUOMEN KIELEN VAIKEUDESTA

Siirryn lopuksi tarkastelemaan käsitystä suomen kielen oletetusta vaikeudesta; palaan siis käsittelemään tuota esitelmässäni ensimmäisenä mainittua kielimyyttiä suomen näkökulmasta. Teen sen vertaamalla suomen kielen eri rakenteellisia tasoja ikään kuin vastaavaan keskivertoon (sikäli kuin se tunnetaan) tai sitten vastaavan osasysteemin suhteen kompleksisempaan kieleen. Kompleksisuus näkyy esimerkiksi yksikköjen korkeana määränä, niiden yhdistelmien rajaamattomuutena, erottelujen vaikeutena tms.

Kielen vaikeus on kuitenkin tosiasiasa epämääräinen käsite eikä ole varmaa, miten sitä olisi parasta purkaa. Lisäksi yleensä kieli, joka on ominaisuuden x suhteen ilmeisen kompleksinen, onkin ominai-

suuden y suhteen yksinkertainen. Ei ole mittareita, joilla näitä tekijöitä pystyttäisiin suhteuttamaan toisiinsa niin, että syntyisi luotettava kuva kielen kokonaissysteemin yksinkertaisuudesta tai monimutkaisuudesta. — Jos kielen (rakenteellista) vaikeutta arvioidaan kieltä toisena tai vieraana oppivan kannalta, vertailukohtana pitäisi olla oppijan ensikielen kokonaisrakenteen samanlaisuus vs. erilaisuus eikä pelkästään osajärjestelmien kompleksisuus. Kielen oppimisen vaikeuteen liittyy lisäksi luonnollisesti yksilöpsykologisia ja sosiaaliskulttuurisia tekijöitä. Sivuutan tässä nämä näkökulmat kokonaan.

ÄÄNNETASO

Suomessa on äänneitä 21, joista konsonantteja on 13 ja vokaaleja 8; nykykielen kannalta konsonanttien määrää voi pitää hieinan suurempanakin. Maailman kielten äännejärjestelmissä on keskimäärin äänneitä 20–37; yksinkertaisimmissa yksikköinä on noin 10, monimutkaisimmissa yli 140. Konsonanttien keskimäärä on 23 ja vokaalien 9. Suomi on siis äännetasolla yksinkertainen kieli. Tilanne ei muutu, jos tarkastellaan konsonanttien ja vokaalien sisäisiä jakaumia. (Vertailu perustuu Kalifornian yliopistossa kerättyyn aineistoon yli 300 kielestä.)

FONOTAKSI JA MORFOFONOLOGISET MUUTOKSET

Äänneiden yhdistelmät ovat suomessa edelleen suhteellisen yksinkertaisia. Tyypillisin sanarakenne on CVCV, vokaalien keskinäistä kombinoitumista rajaa vokaalisointu (vain etuvokaaleja tai vain takavokaaleja samassa sanassa), konsonanttijonot ovat korkeintaan kolmen segmentin mittaisia mutta ainoastaan sanansisäisessä asemassa. Sekä sanan alussa että lopussa on paljon

laadullisia ja määrällisiä rajoituksia. Suomen fonotaksi on siis hyvin yksinkertainen; suomalaisille tutut indoeurooppalaiskielet ovat kaikki tässä suhteessa kompleksempia.

Toisaalta sitten suomen sanat taipuvat useiden taivutuskaavojen mukaan. Esimerkiksi Nykysuomen sanakirja antaa verbivartaloille yli 40 taivutuskaavaa eli paradigmaa ja samoin nominien taivutus vaihtelee vartalon suhteellisen iän ja tyyppin mukaan. Paradigmoissa äännevaihtelut voivat koskea sekä konsonantteja että vokaaleja. Yleensä tämä paradigmojen määrä aiheuttaa suomen oppijalle runsaasti vaivaa. Suomi on äännevaihtelurunsaudessaan kuitenkin kaukana esimerkiksi Amerikan siouxkielistä tai kaddolaiskielistä, joissa äännevaihtelut muuttavat sanavartalot lähes tunnistamattomiksi.

MORFOSYNTAKSI

Morfosyntaksissa havainnollistan ensin sanarakennetta yleensä ja keskityn sitten sanojen taivutukseen.

Suomessa sanat voi jakaa kahtia leksikaalisia merkityksiä ilmaiseviin sanoihin (kuten *talo*) ja kieliopillisiä eli abstrakteja merkityksiä ilmaiseviin taivutusaineisiin (kuten sijatunnukset) ja niin sanottuihin pikkusanoihin (kuten konjunktiot); leksikaaliset ja kieliopilliset sanat yleensä eroavat myös esimerkiksi tavuluvultaan. On kieliä, joissa sanan ja siihen liittyvän taivutusaineuksen ero on epäselvä, ja edelleen kieliä, joissa niin sanottu sana voi koostua pelkästään vaikka kahdesta taivutuselementistä.

Taivutusaineokset sijoittuvat suomessa yksinomaan sanan tai sanavartalon loppuun ja ne sijaitsevat vielä aina samassa järjestyksessä. Siten suomessa paitsi sanan ja taivutusaineuksen myös merkityksiä kantavien yksikköjen eli morfeemien rajat ovat

hyvin selviä. Suomen mahdolliset sanahahmotkin helppo esittää positiomallin avulla: juuri + mahdolliset taivutustunnukset taivutustyypeittäin järjestyksessä.

Suomea oppiva pystyy vastaavasti analysoimaan sanaa jakamalla sitä merkitystä kantaviin osiin (sanan palasiin). Voidaankin sanoa, että suomessa on paljon ainesta, jossa merkityksen ja muodon vastaavuus on melko hyvä. Jos vertailukohteeksi otetaan vaikka Pohjois-Amerikan intiaanikielistä luoteiset athapaskanilaiskielet, löydetään monia kompleksisuuseroja suomeen. Athapaskanilaiskielissä taivutusainekset voivat sijoittua sekä sanan alkuun että loppuun (suomessa siis vain loppuun), leksikaalista ja kieliopillista merkitystä kuvaavia selvärajaisia sanapositioneja ei pysty suomen tapaan erottelemaan, sama merkitys voidaan ilmaista kahdessa eri positiossa samassa sanassa jne. Näiden kielten asiantuntijakkaan eivät ole pystyneet päättämään, tarvitaanko sanahahmon tyypittämiseen 10 vai 40 positiota sananjuuren lisäksi. Suomessa näitä positiota tarvitaan vain muutama.

Suomi kuuluu rakenteellisten ominaisuuksiensa perusteella niin sanottuihin synteettisiin kieliin ja juuri näitä kieliä luonnehtii leksikaalisen ja kieliopillisen merkityksen selvä erottelu (siis toisaalta sanajuuri toisaalta taivutusaines). Periaatteessa tällainen kielityyppi on selväpiirteisempi kuin muut tyypit. Niin sanotuissa analyttisissä kielissä (kuten kiina tai vietnam) erillinen taivutusaines puuttuu kokonaan, joten yhtä ja samaa yksikköä (kuten verbiä *antaa* tai *mennä*) käytetään sekä täysin leksikaalisesa merkityksessä että enemmän tai vähemmän kieliopillistuneessa eli preposition kaltaisessa merkityksessä. Toisaalta niin sanotuissa polysynteettisissä kielissä (kuten eskimo) yksi ainoa verbisana voi sisältää suuren määrän yksiköitä, joita on vaikea erotella leksikaalisiin tai kieliopillisiin tyyppeihin.

Synteettisissä kielissä on tyypillisesti sekä nominitaivutusta että verbitaivutusta suomen tapaan. Nominitaivutukseen kuuluu suomessa sija-, luku- ja omistustaivutus, verbitaivutukseen tempus-, modus- ja persoonataivutus. Lisäksi synteettisissä kielissä on usein esimerkiksi luokittelevaa taivutusta ja vaikkapa teonlaatuun liittyvää taivutusta.

Jos suomea verrataan maailman muihin synteettisiin kieliin, sen synteettisyysaste on ehkä keskivertoa, suomea kompleksisempia synteettisiä kieliä ei ole vaikea löytää. Esimerkiksi Kaukaasiassa puhuttavassa avar-kielessä on suomea monimutkaisempi paikallissijasysteemi ja toisaalta suomen yksinomaan suffiksaalinen verbitaivutus on Kaukasiassa puhuttavaan georgiaan (ent. gruusiaan) verrattuna huomattavasti yksinkertaisempi.

Suomessa on aktiivikäytössä olevia sijoja toistakymmentä; sijataivutus on sikäli yksinkertainen, että sijojen funktio on melko yksiselitteinen. Sijoista ainoastaan kaksi on ongelmallisella tavalla monifunktioisia (genetiivi ja partitiivi), ja ainoastaan kolmella (partitiivi, genetiivi ja illatiivi) on useampia muodollisia tunnuksia.

Kieliopillisia sijoja, toisin sanoen sijoja, joiden merkitys on läpinäkymätön tai semanttisesti motivoimaton, käytetään suomessa periaatteessa indoeurooppalaiskielten tapaan. Suomi siis noudattaa niin sanottua nominatiivi–akkusatiivi-systeemiä, joka merkitsee subjektin nominatiivilla ja objektin akkusatiivilla. Muiden merkintäsystemien käyttö on suomessa vähäistä. Esimerkiksi elollisuushierarkiaa koodataan heikosti, ja siten sijanmerkintä ei paljasta, kielenneitäkö muutosta, jonka on aiheuttanut ihminen, eläin tai esimerkiksi tuuli. On monia kieliä, joissa tällaiset erot koodataan juuri sijanmerkinnän avulla. On myös kieliä, joissa käytössä on useampia eri merkintämalleja ja lisäksi

niiden erilaisia hajaantumasysteemejä.

Suomen paikallissijajärjestelmä koodaa lähtökohtaa, paikalla oloa ja päätepestettä kahdella rinnakkaisysteemillä (sisä- ja ulkopaikallissijat); lisäksi suomessa on jään- teitä varhemmasta paikallissijasarjasta. Paikallissijoilla on sekä konkreettisia että analogisesti abstrakteja merkityksiä; kaik- kiaan paikallissijojen merkitys on aika lä- pinäkyvä eli semanttisesti motivoitu. Suo- mi ei kuitenkaan koodaa spatiaalisuutta lainkaan verbiin eikä suomessa ole luokit- televaa systeemiä, joka antaisi informaatio- ta siitä tilasta, jossa liikutaan. Tällaisia sys- teemejä on monissa läntisissä intiaanikie- lissä ja esimerkiksi monissa kaakkoisaasia- laiskielissä. Toisaalta sitten esimerkiksi in- doeurooppalaiskielten prepositiot koodaa- vat spatiaalisia suhteita vähintään yhtä tar- kasti kuin suomi. Paikallissijojen määrä ei siis suoraan lisää informaation koodaus- tarkkuutta.

Omistajaa ilmaistaan suomessa omis- tustaivutuksella, mikä nostaa sanamuodon kompleksisuutta esimerkiksi germaaniin- kieliiin verrattuna. Suomen omistustaivutus on kuitenkin esimerkiksi uralilaiskieliin kuuluvan mansin vastaavaan verrattuna yksinkertainen. Suomessa näet tehdään ero vain yhden tai monen omistajan välillä ja omistettavien määrä voi toisinaan peittyä; mansin omistustaivutus erottaa paitsi kol- me omistajaa myös kolme omistettavaa (yksi, kaksi, monta).

Luku on suomessa ensisijaisesti nomi- naalinen kategoria (eli luku merkitään sub- stantiiviin) ja sillä on kaksi arvoa, nimittäin yksikkö ja monikko. Muun muassa saames- sa ja mansissa voidaan kaksikko ja moni- ko koodata erikseen. Lisäksi on kieliä, esi- merkiksi Amerikan intiaanikieliin kuuluva keskinen pomo ja afrikkalaiskieli hausa, joissa luku on verbaalinen kategoria: koo- dattavana on teon useus, mistä voidaan ta- pautuman luonteen mukaan vaihdellen pää-

tellä jotain tekijöidenkin useudesta. Lisäk- si on kieliä (kuten eteläamerikkalainen shokleng), joissa on sekä nominaalinen että verbaalinen luku.

Kongruenssi-ilmiot koskevat suomessa ensi sijassa luku-, mutta myös sijataivutus- ta. Maailman kielissä kongruenssisysteemit käsittävät yleisesti myös suku- ja luokka- kategorioita (vrt. esimerkiksi swahili). Vii- meaikainen psykolingvistinen tutkimus on tosin osoittanut, että ainakin suomen mää- rite-pääsanakongruenssi helpottaa raken- teellisesti kompleksisten sanojen lukemis- ta; tämä on pieni muistutus siitä, että vai- keus on suhteellinen käsite, kuten jo alussa todettiin.

Suomen verbitaivutus ei ole yhtä selvä- piirteistä kuin nominitaivutus, koska tyypil- lisesti verbitaivutuksen yhdellä muodolla on enemmän kuin yksi merkitys (esimer- kiksi tempus ja modus ilmaistaan yhdellä tunnuksella). Taivutusaineiksilla ei kuiten- kaan suomessa koodata kovin monia semanttisia kategorioita (vain tempus, mo- dus ja persoona), suomesta puuttuu esimer- kiksi teonlaataa eli aspektia tai lauseen il- maiseman informaation alkuperää eli evi- dentiaalisuutta ilmaisevat verbitaivutuksen tunnukset, jotka ovat yleisiä esimerkiksi venäjässä tai turkkilaiskielissä.

Suomesta löytyy kuitenkin joitain mie- lenkiintoisia taivutukseen liittyviä aineksia, jotka ovat myös tyypologisesti erikoisia. Esimerkkeinä voi mainita kliitit (eli liitepar- tikkelit), aspektin ilmaisemisen verbitaivu- tuksen sijaan nominitaivutuksella ja vastaa- vasti olotilan muutoksen ilmaisemisen niin ikään nominitaivutuksella (eikä verbitaivu- tuksen avulla). Kun väitetään, että suomen sanat eivät ole selkeästi luokiteltavissa sa- naluokkiin (siis substantiiveihin, verbeihin, adjektiiveihin jne.), suomen kielen tutkijat eivät kuitenkaan ole tukeutuneet näihin substantiivien ja verbien prototyypisten funktioiden sekaantumisiin vaan yksin kieli-

historialliseen argumentaatioon, jopa oletuksiin kielen synnystä.

LOPUKSI

Kielitieteessä synteettinen kieli, siis esimerkiksi suomen tapainen kieli, katsotaan eräänlaiseksi prototyyppiksi ja monet kielitieteelliset käsitteet on helpoin määritellä tukeutumalla juuri synteettisen kielen aineistoon. Siten on jo yleistasolla epäluontevaa väittää, että suomi olisi (rakenteellisesti) erityisen vaikea eli kompleksinen kieli; synteettistenkielten joukossa suomi ei kuulu kompleksisimpiin. Kielitypologiselta kannalta katsoen voi todeta, että suomi ei

ole kovin erikoinen kieli. Tämä ei tietenkään tarkoita, että suomen ominaisuuksien tarkastelu kielitypologisesta perspektiivistä ei olisi tärkeää. Itse asiassa juuri näin menetellen pystyimme edellä hälventämään suomen kieltä koskevia myyttisiä käsityksiä.

Maallikolle kielimytologiasta vapaa ja typologiselta kannalta katsoen asiallinen tieto on tärkeää, koska se helpottaa sekä kielen oppimista että käyttöä. Tässä viitataan muun muassa niihin hälyttäviin kirjoittamistaidon ongelmiin, joita viimeaikainen kielioppia syrjivä äidinkielen opetus ei ole pystynyt estämään. ■

Suomen kieli, Kieli- ja käännöstieteiden laitos, 33014 Tampereen yliopisto.